

Nazolikvoreja kao posljedica uzimanja nazofaringealnog brisa na COVID 19 - prikaz slučaja

Andrea Strahija Šokac¹, Stjepan Grabovac^{1,2}, Matej Heštera, Đurđica Grabovac²

¹Služba kirurških djelatnosti, Odjel za otorinolaringologiju Opća bolnica Bjelovar, ²Veleučilište u Bjelovaru-studij sestrinstva

Adresa za dopisivanje: Andrea Strahija Šokac, andrea.strahija@gmail.com

Cilj: Prikazati slučaj nazolikvoreje kao komplikacije uzimanja obriska nazofarinksa na COVID-19. Nazolikvoreja je istjecanje likvora iz likvorskih prostora u nosnu šupljinu ili paranasalne sinuse zbog urođenih ili stečenih abnormalnosti kostiju baze lubanje i moždanih ovojnica različite etiologije. Najčešće je u podlozi trauma razne etiologije.

Prikaz slučaja: U radu smo prikazali slučaj nazolikvoreje kod 63-godišnje bolesnice koja se javila u ORL ambulantu zbog jednostrane bistre sekrecije, slanog okusa iz nosa, koja se pojačava pri saginjanju glave unaprijed. Tegobe su počele 3 mjeseca prije javljanja u ambulantu. Retrogradno doznajemo da je bila na brisu nosa zbog COVID-a-19 i da ju je tom prilikom jako zaboljelo i zapeklo u nosu. Uz sekreciju bili su izraženi simptomi vrtoglavice, glavobolje lokalizirane između očiju, zamućenje vida i osjećaj slabosti. Povišene temperature nije imala. Laboratorijskom analizom sekreta iz nosa utvrđena je prisutnost sijalotransferina. MR mozga pronađena je fistula u području olfaktornog recessusa ispod kribriiformne ploče, čime je potvrđena dijagnoza. Bolesnici je sekrecija spontano prestala nakon nekoliko mjeseci, zbog čega je predložena opservacija, te za sada nije bilo potrebe za kirurškim liječenjem.

Rasprava: Najčešća komplikacija uzimanja nazofariningelnih briseva, osim bola je epistaksa koja uglavnom ne zahtjeva medicinsku intervenciju. Strano tijelo (vrh štapića), abscess septum ili perforacija lamine papiraceje moguće su komplikacije. Nazolikvoreja s posljedničnim meningitisom češća je kod osoba na kojima je obavljena neka od rinoloških operacija.

Zaključci: Za osobe koje uzimaju uzorke nužna je edukacija o osnovama anatomije nosa, i načinu uzimanja brisa. Iako postoji određeni postotak jatrogenih komplikacija, nazofaringealni bris je i dalje zlatni standard za postavljanje dijagnoze na COVID-19.

Ključne riječi: COVID-19 bris, komplikacije, nazolikvoreja